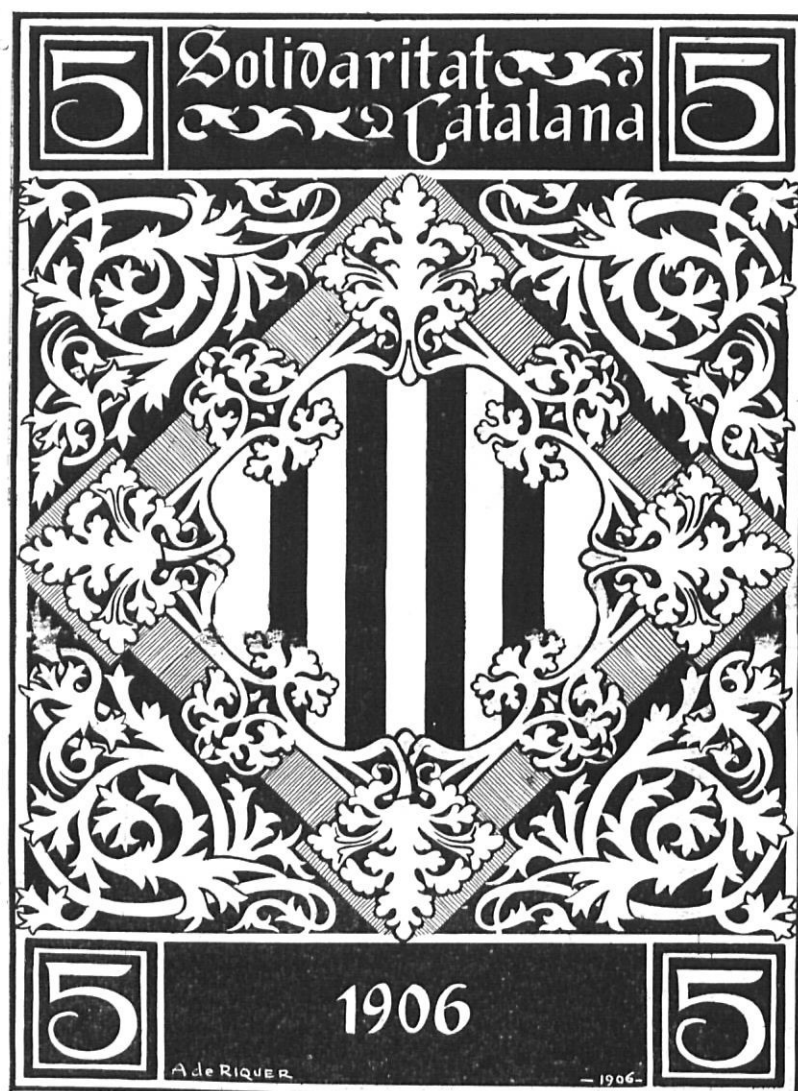

Història

Cent anys del *meeting* de Solidaritat a Girona

Jordi Bohigas

Aquest any celebrem el centenari del naixement d'aquest gran moviment cívic i polític que coneixem com a Solidaritat Catalana. No pretenem aquí entrar en els detalls de la seva significació històrica, que per altra banda ha estat prou ben descrita en el llibre ja clàssic de Camps i Arboix (1970), o el més recent de Francesc Santolària (2005). Aquí ens interessa pel que fa a la seva relació amb la ciutat de Girona, per tal d'esclarir les circumstàncies que envoltaren la celebració del «meeting monstro» de Solidaritat (*El Autonomista*, 15/II) en aquesta ciutat.

Segell commemoratiu dissenyat per Alexandre de Riquer.

En no ser autoritzat l'acte de proclamació previst per a Barcelona, el comitè organitzador va decidir traslladar-lo a Girona

LA IL·LUSTRACIÓ CATALANA, BC

Senadors, diputats i expedicionaris arriben a l'estació de Girona per assistir al míting de Solidaritat Catalana.

Dues manifestacions en deu anys

L'11 de febrer de 1906, fa poc més de cent anys, es proclamà a Girona la nova coalició Solidaritat Catalana. Però menys de deu anys el separaven d'una altra gran manifestació del catalanisme unitari, també a Girona: l'Assemblea Catalanista de 1897. Ambdós actes es concretaren en unes circumstàncies molt semblants, ja que foren la resposta a la repressió governamental contra el catalanisme i la suspensió de garanties constitucionals sobre Barcelona.

La decisió de celebrar la concentració en una ciutat de poc més de quinze mil habitants tampoc va ser fruit de la casualitat. Si per una banda a les comarques gironines s'havia implantat un republicanisme gironí de tradició federal prou important, per l'altra hi havia la presència local d'un nucli influent de catalanistes, encapçalats per Joaquim Botet i Sisó, J. Riera i Bertran, Emili Saguer, etc., que s'havien assenyalat ja en els anys de la Unió Catalanista.

Una cursa d'obstacles

Després de l'assalt dels militars a la redacció del *¡Cu-Cut!* (novembre de 1905) i amb les garanties suspeses

sobre Barcelona, la repressió al catalanisme no havia parat de créixer. La idea de convocar un gran acte de protesta va ser motivada per la presentació i discussió a les Corts de la polèmica Ley de Jurisdicciones, que pretenia situar sota el fur militar delictes d'opinió política, de paraula o per escrit, contra l'exèrcit i els símbols d'Espanya. Sembla que es volia fer coincidir el míting de protesta amb la discussió del projecte de llei a

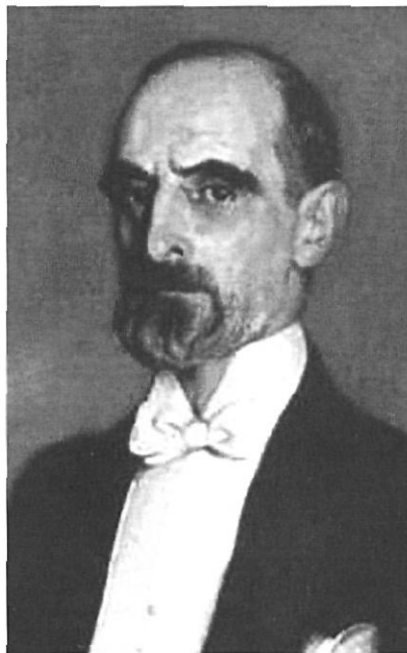
les Corts, i abans de la seva primera aprovació al Senat, el 13 de febrer. Però no va ser fins al mateix dimarts dia 6 que el governador civil de Barcelona va fer pública la seva decisió de no autoritzar el míting projectat a la capital. El mateix dia el comitè de Solidaritat es reuní, amb caràcter urgent, al domicili del diputat de la Lliga Frederic Rahola i escolliren la ciutat de Girona per acollir el primer míting de la nova plataforma, el diumenge següent. Aquest comitè el formaven representants de formacions polítiques tan heterogènies com la Unió Republicana de Salmerón, els nacionalistes republicans, la Unió Catalanista, els carlins i, sobretot, els dirigents de la Lliga Regionalista, hàbilment portada pel jove advocat empordanès Francesc Cambó. Només quedaven fora de l'acord, per iniciativa pròpia, els republicans seguidors d'Alejandro Lerroux i, per suposat, els partits dinàstics.

Quedava, doncs, menys d'una setmana de temps per preparar l'acte. Acabada la reunió del dia 6, Pere Rahola —regidor, també, de la Lliga— partí seguidament cap a Girona per comunicar l'acord del comitè als representants gironins de totes les agrupacions polítiques que a Barcelona havien iniciat la idea de celebrar el

meeting. En la reunió, que se celebrà al domicili de Francesc Montsalvatge, regidor regionalista d'aquesta ciutat, els gironins acceptaren la proposta, i s'acordà fer-lo al Teatre Principal el diumenge següent (*La Veu de Catalunya*, 8/II/1906; J. VINYAS, 2000: 144-146).

L'endemà es redactà el manifest de Solidaritat Catalana on es convidava al gran meeting de protesta: «davant els insults i les befes a Catalunya vingudes de periodistes de Madrid, davant de les amenaces a la nostra llengua i a la nostra manera de ser, davant del règim escepcional a què es condemna indefinidament a la nostra terra» (*La Veu*, 8/II). La formació de Solidaritat havia caigut com un got d'aigua freda en la política madrilenya. El líder dels conservadors, el mallorquí Antonio Maura,

Francesc Cambó.

en qui els regionalistes havien confiat per reformar l'Estat i retirar la Llei de Jurisdiccions, els havia tractat de «montón despreciable».

Els organitzadors del míting contractaren amb la Companyia de Ferrocarrils de França la formació

d'un tren especial que sortiria a dos quarts de nou del matí de diumenge des de l'Estació de França per arribar a Girona dues hores més tard, i que tornaria a dos quarts de sis de la tarda. Els bitllets es vendrien a les redaccions de *La Veu de Catalunya* i *La Publicidad*, de la qual Lerroix ja n'havia estat expulsat. Però dos dies abans de l'acte començaren a arribar rumors de Madrid que anunciaven la seva suspensió. Al vespre es reuní la comissió ampliada de Solidaritat per debatre l'assumpte i, en acabat, emeteren una nota de premsa anunciant que celebrarien igualment l'Assemblea projectada, els oradors farien ús de la paraula i sortirien trens d'expedicionaris cap a Girona per assistir a «el gran acto de solidaridad de todos los catalanes» (*Diario de Barcelona*, 10/II).

A les nou del matí de dissabte la comissió organitzadora, encapçalada per Cambó, anà a esperar el nou governador civil de Girona procedent de Madrid, per tal que els confirmés els rumors de suspensió. Muñoz Oñativia els negà, amb la única condició que l'acte es realitzés en un local tancat (*Diario de Barcelona*, 10/II, edició de la tarda). En arribar a Girona, però, comunicà les ordres del Govern a l'alcalde, Frederic Bassols, de posar-hi tota mena d'entrebancs. L'alcalde, de nomenament governatiu, complí fidelment les ordres i, entre diverses mesures que prengué el dia abans del míting, retirà la concessió d'arrendament del Teatre Principal per a l'acte, i manà escampar sorra pels carrers, per si havia d'actuar la guàrdia muntada. Aquesta última decisió va ser comentada i criticada a Girona durant força temps (J. CAMPS, 1970: 46-47), i li valgué un intent de vot de censura (J. VINYAS, 2000: 147).

El mateix dissabte a la tarda una comissió formada per Francesc Cambó, Miquel Junyent (carlí) i Joa-

La comitiva, al seu pas pel carrer Nou i el pont de Pedra.

El tren especial de vint vagons, amb 700 passatgers, va ser rebut per unes 5.000 persones de l'Empordà i d'altres comarques

LA IL·LUSTRACIÓ CATALANA, BC

El pas dels manifestants per la carretera de Barcelona

quim Salvatella (federal) sortí cap a Girona per ultimar els detalls de la celebració amb els regidors gironins Francesc Montsalvatge (Lliga) i Josep Jubany (federal). Mentrestant, el comitè de Solidaritat va emetre un darrer comunicat on s'apel·lava a la serietat i la tolerància dels manifestants de Girona, i demanaven que s'evités qualsevol intent d'aldarull, com a requisit bàsic per a l'èxit (*Diario de Barcelona*, 11/II).

El gran «meeting»

L'acte del diumenge 11 de febrer era considerat d'alt risc, per això la premsa i les autoritats de Catalunya i de l'Estat espanyol estigueren pendents del que passava a Girona. Enmig de la virulèn-

cia de la discussió de la llei a les Corts, i del soroll de sabres, es presentava en públic per primera vegada la plataforma unitària Solidaritat Catalana, finalment després de múltiples entrebancs. Fins i tot el *Diario de Barcelona* (el conegut *Brsi*) hi envià un corresponent, Josep M. Boet. Des de primera hora del matí començaren a arribar els trens de Barcelona i Sant Feliu de Guíxols, carregats de manifestants. A les nou ho feren dues-centes persones, «no faltando quien sospechase que se trataba de elementos que, según el sesgo que tomasen las cosas, iban dispuestos a organizar una contramanifestación» i, per tant, boicotejar el míting (*Diario de Barcelona*, 12/II). Abans de l'entrada del tren especial tot el voltant de l'estació s'havia vist ocupada per

una gentada de fins a cinc mil persones, segons diverses fonts. La majoria eren de fora la ciutat, procedents de comarques de Barcelona i també de l'Empordà. De fet, l'11 de febrer era el dia que els republicans celebraven la seva festa: la data de proclamació de la República de 1873.

A les onze arribà a l'andana de l'estació la Junta organitzadora, que s'havia allotjat a l'Hotel del Comerç de la ciutat. Entraren les comissions, periodistes i un núvol de fotògrafs apuntant amb els seus objectius. S'hi passejaven grups de policia, parelles de guàrdies civils, el governador Muñoz Oñativia, el tinent coronel Gimeno, del cos de la Guàrdia Civil... Hi eren presents els regidors Jubany, Balari, Montsalvatge, Leal, Martínez i Planas;

La comitiva a la plaça del Marquès de Camps.

els diputats provincials Ignasi Prim, Ferran Vilallonga i Josep Irla. També hi eren Joan M. Bofill, Ignasi Gómez, Manuel Bonmatí, Junyent i Cambó. No hi va ser, finalment, l'alcalde de la ciutat, el liberal Bassols, que contravenint l'acord del ple anterior no volgué –o no va poder– donar la benvinguda corporativa als expedicionaris. El seu lloc l'ocupà el primer tinent d'alcalde, el republicà Josep Jubany, que tornà a recomanar prudència al públic, com a exemple del civisme dels catalans: «Potser el govern», digué, «voldria que en aquests instants solemnes per la vida de Catalunya ens faltés el seny necessari» (*El Autonomista*, 15/II).

A dos quarts de dotze entrà a l'estació el tren especial format per vint vagons i més de set-cents passatgers, entre els quals el gruix de dirigents de Solidaritat. Llavors, segons el cronista de *La Lucha*, no es va sentir «ni un viva, ni un grito, ni un aplauso. De las ventanillas de los coches los

expedicionarios agitaban sus pañuelos blancos, contestándose en igual forma desde el andén. Fué una manifestación de simpatía completamente muda» (*La Lucha*, 13/II). Un nucli d'entre quatre i cinc mil persones, que representava gairebé una tercera part de la població de Girona del moment, es posà en marxa i creuà silenciosament els carrers de la població, enmig de la mirada entre encuriosida i escèptica dels gironins. L'encapçalaven els regidors Montsalvatge i Jubany, els diputats federals Josep M. Vallès i Ribot i Joaquim Salvatella, el senador carlí duc de Solferino, els diputats regionalistes Albert Rusiñol i Ignasi Girona, així com Francesc Cambó, que ja era un dels prohoms de la Lliga Regionalista. A través del carrer Nou (que llavors s'anomenava del Progreso) i creuant pel Pont de Pedra, la comitiva es dirigí a la fonda del Comerç situada al carrer Albereda, on s'havia de celebrar el dinar dels dirigents solidaris. Al

seu pas per la Rambla els esperava una concentració de colles sardanistes, saltant totes al ritme del mateix compàs –segons *La Veu*–, com «una manifestació de la germanor que animava a tots els que omplien en aquells moments l'immortal ciutat» (12/II).

Quan arribaren a l'hotel, davant la insistència de la gent, J. Salvatella i A. Rusiñol sortiren del balcó per saludar, i demanaren que reprimissin les ganes d'exterioritzar els seus sentiments fins a la tarda (*Diario de Barcelona*, 12/II). El corresposal del *Brusi* captà l'escena del moment en què el governador civil sortí al balcó i a cau d'orella recordà a Rusiñol que no consentia manifestacions de cap classe als carrers. Llavors l'industrial digué als congregats que se n'anava a dinar i demanà que fessin el mateix.

Els visitants ompliren totes les fondes i cafès de la ciutat, mentre esperaven el moment que comencés l'acte de la tarda. Després de diverses temptatives, els organitzadors aconseguiren que se'ls cedís la plaça de braus, llavors situada al municipi de Santa Eugènia

Sardanes a la Rambla en honor dels participants en el miting.

El governador no es va poder oposar a l'obertura del Teatre Principal, i la multitud congregada davant de l'ajuntament el va omplir de gom a gom

Al peu del monument als setges de 1808-1809.

de Ter. Mentrestant, a la fonda del Comerç l'artista Santiago Rusiñol, germà gran del president de la Lliga, eternitzava els postres dels dirigents solidaris amb dites i contes, segons *La Lucha*: «gran ironista y escelente causeur consideraba de mucha mayor trascendencia la amable sobremesa que el mitin, el acto y los manifestantes y oradores» (13/II).

A partir de les dues de la tarda la multitud començà a dirigir-se cap a la plaça de braus, travessant la Devesa sota un cel amenaçador. Fins i tot la meteorologia semblava que no estava disposada a perdonar l'acte. Amb l'entrada de la junta organitzadora es desfermà la tempesta i un ruixat d'aigua i pedra caigué sobre la plaça. Presidia l'acte el «genú alcalde de la ciutat», J. Jubany, que donà la benvinguda. El diputat per Figueres J. Salvatella passà a llegir directament les conclusions per a la seva aprovació, mentre el públic aguantava, impàvid, sota

la pluja. Llavors Rusiñol l'interrompé per demanar als assistents que no esperessin més i que continuarien al Teatre Principal, si els deixaven. Rusiñol aprofità que alguns prohoms i manifestants esperaven que amainés sota les voltes de la plaça per llegir-los un fragment que tenia preparat del discurs del general Prim a les Corts de 1851, enfilat en una de les escales que duïen als *tendidos*. El seu germà Santiago, que també s'esperava amb ells, els increpà dient: «Si vos espanteu per quatre gotes, què fareu quan vingui el xàfeg!». Llavors l'industrial, «impávido, entrega el cuerpo al amor de la lluvia, cuyo ejemplo fué seguido por cuantos escuchaban sus palabras» (*La Lucha*, 13/II).

El teatre

El governador civil no es pogué oposar a la insistència de la multitud que s'amuntegava davant la porta de l'Ajuntament, i va fer cridar el conserge perquè obrís les portes del Prin-

Santiago Rusiñol.

cipal. Amb prou dificultat aconseguí arribar a la porta i, en obrir un ventall, la gentada «entrá com onada potent dintre'l teatre, que quedá plè en un instant» (*La Veu*, 12/II). Amb l'arribada de la guàrdia civil s'ocupà militarment l'accés al local i es prohibí l'entrada a la gentada que encara quedava sota els porxos de la plaça. Amb l'aparició dels oradors a l'escenari s'encengueren els llums i ressonà

Dinar de diputats i oradors a la Fonda del Comerç.

una salva d'aplaudiments. Llavors tot-hom pogué comprovar que el teatre estava decorat i encatifat per a un ball de màscares. El primer en parlar fou el diputat per Olot Francesc Albó, que va bromejar amb la decoració carnavalesca del local dient que era molt apropiada pel moment, ja que en els últims debats del Congrés «alguns polítics s'havien tret la màscara». I contestà al menyspreu de Maura -impropi, digué, de qui pertanyia a la «raça catalana»- afirmant que no hi havia «un montón», sinó dos: «per un costat el dels obrers que sofreixen i dels industrials que s'arruïnen; l'altre, els dels marquesos estampilladors, els

que portaven l'alta i la baixa dels crèdits espanyols a la Borsa de París, crèdits formats per la sang dels fills del poble que eren sacrificats á l'execrable burocràcia madrilenya [...]» (*La Lucha*, 13/II). Les intervencions dels oradors coincidiren en els seus atacs als polítics de Madrid com a causants del desastre colonial i dels «mals» de la nació; al centralisme, que impedeix la vida de les regions; a la suspensió de garanties i el projecte de llei especial contra les llibertats de Catalunya... Per últim, defensaren el dret d'unió dels catalans davant l'acumulació de greuges per part del mateix centralisme (*Diario de Barcelona*, 12/II).

Aquesta vegada parlà el dirigent i diputat federal J. M. Vallès i Ribot, que en l'Assemblea de Girona de 1897 ja havia enviat un telegrama d'adhesió a la Unió Catalanista. Després de la intervenció del carlí Marià Fortuny prengué la paraula Albert Rusiñol, que havia succeït al doctor Bartomeu Robert al capdavant de la Lliga Regionalista. L'industrial pogué finalment llegir als assistents el fragment del discurs del general Prim de 1851, en protesta per la política repressiva contra els catalans de l'aleshores govern del general Narváez. Cinquanta-quatre anys més tard, digué, «les mateixes preocupacions per una banda, les mateixes necessitats per l'altra. Sempre s'ha governat a la nostra Catalunya d'un modo excepcional, sempre se li ha coartat la llibertat». I acabà el discurs amb els crits de «Visca la Llibertat!» i «Visca Catalunya!» (*La Veu*, 12/II). Tot seguit es tornaren a llegir les conclusions de l'acte, que foren aprovades per aclamació: demanar al govern l'aixecament de la suspensió de garanties que pesava sobre Barcelona, i a les Corts la retirada del projecte de Llei de Jurisdiccions.

La concentració a la plaça de braus, interrompuda per la pluja.

L'acte de Solidaritat va suposar el principi del final del caciquisme dinàstic a Girona, amb l'aparició del catalanisme com a element essencial del nou mapa polític

LA IL·LUSTRACIÓ CATALANA, BC

Celebració del míting al Teatre Principal.

Consideracions finals

L'endemà dilluns, el president del Senat llegí, durant la sessió de la tarda, un telegrama que deia: «El pueblo catalán, reunido en imponente manifestación de solidaridad en Gerona, ha acordado por aclamación pedir al Cuerpo legislador y a su presidencia que no se apruebe ningún proyecto de ley especial encaminado a reprimir los delitos llamados de opinión contra la patria y el ejército.» I el signaven «Jubany, presidente; duque de Solferino, senador; Rusiñol, Salvatella, Rahola, Albó, Girona, Bertran, diputados» (*Diario de Barcelona*, 13/II).

La protesta contra la futura aprovació d'aquesta llei va ser l'excusa que agrupà els oradors de tots els partits en el primer acte públic unitari de presentació de Solidaritat. Encara que el míting no aconseguí alguns dels seus objectius més immediats, com la retirada de la Llei de Jurisdiccions, molts no deixaren d'apreciar amb satisfacció que era la primera vegada que veien obrers i burgesos junts en una mateixa

manifestació, un indicatiu de la pretesa definició interclassista que es volia donar al moviment. L'acte demostrà que el catalanisme sortia dels exclusius cenacles inicials que havien caracteritzat la Unió Catalanista dels anys noranta i començava a ser un moviment de masses.

Possiblement el fet que l'acte es planifiqués amb tan poc temps, allunyat del centre geogràfic del Principat, afegit als obstacles que s'interposaren pel camí, impediren que es reunissin a Girona les desenes de milers de manifestants que acudiren a Barcelona uns mesos més tard en la sonada festa de l'homenatge als diputats i senadors de Solidaritat que defensaren les esmenes contra la Llei de Jurisdiccions.

L'alcalde Bassols va ser molt criticat dins i fora del consistori per les mesures restrictives envers el míting, i pel fet que esperà el míting en la sala de plens de l'ajuntament, amb un destacament de la policia. Però aquell acte va suposar el principi del final del caciquisme dinàstic a la demarcació de Girona, ja que Solidaritat es consolidà més endavant

com una aliança electoral destinada a desbancar els partits dinàstics i esbandir les pràctiques electorals fraudulentament de la política catalana (P. CORNELLÀ, 1976). A partir de llavors va aparèixer un nou mapa polític on el catalanisme es convertí en un element essencial, fruit d'una major presa de consciència popular de la seva identitat col·lectiva. Com diria Joan Maragall, «Solidaritat és la terra, ho sents? És la terra que s'alça en els seus homes».

Jordi Bohigas i Maynegre

Universitat de Girona

Fonts impreses

- CAMBO, Francesc. *Memòries: 1876-1936*. Barcelona: Alpha, 1981.
- VINYAS, Joan. *Memòries d'un gironí*. Girona: Demarcació de Girona del Col·legi de Periodistes de Catalunya, 2000 [ed. facsímil, 1932].
- La Lucha*, 13/II/1906, *El Tradicionalista*, 15/II/1906, *Diario de Barcelona*, 10-12/II/1906, *El Autonomista*, 15/II/1906, *Diario de Gerona*, 11-12/II/1906, *La Veu de Catalunya*, 8-9, 11-12/II/1906, *Heraldo de Gerona*, 15/II/1906, *Ilustració Catalana*, 18/II/1906.

Bibliografia

- CAMPS I ARBOIX, Joaquim de. *Història de la Solidaritat Catalana*. Barcelona: Destino, 1970.
- COLL I AMARGOS, Joaquim. *Narcís Verdaguer i Callís (1862-1918) i el catalanisme possibilista*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1898.
- CORNELLÀ, Pere. «Girona i la Solidaritat Catalana», a *Treballs d'Història: estudis de demografia, economia i societat a les comarques gironines*. Girona: Diputació / Patronat Eiximenis, 1976, p. 215-274.
- IZQUIERDO BALLESTER, Santiago. *La primera victòria del catalanisme polític*. Barcelona: Pòrtic, 2002.
- LLORENS I VILA, Jordi. *La Unió Catalanista i els orígens del catalanisme polític: Dels orígens a la presidència del Dr. Martí i Julià*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1992.
- SANTOLÀRIA, Francesc. *El Banquet de la Victòria i els fets del ¡Cu-Cut!: cent anys de l'esclat catalanista de 1905*. Barcelona: Meteora, 2005.